

MATURITNÁ OTÁZKA Č. 19

- a) forma štátu z jednotlivých hľadísk
- b) komunikácia a bariéry v komunikácii
- c) postoj k Heideggerovmu chápaniu bytia

a) forma štátu z jednotlivých hľadísk

Forma štátu z jednotlivých hľadísk:

1.) z hľadiska politických elít:

- **monarchia** - panovník je monarcha, kráľ, cár, cisár, emir. Funkciu môže vykonávať doživotne a z toho mu plynú určité privilégia a štát považuje priam za svoje vlastníctvo. Môže byť:
 - **absolútna monarchia** - napr. Ľudovít XIV: „*Štát som ja*“ - je jeho vlastníctvom. Je to neobmedzená vláda jedného panovníka, panovník necíti politickú zodpovednosť
 - **dedičná monarchia** - štát je dedený panovníkom
 - **volená monarchia** - Vatikán = pápež, 15.-16.st.
 - **stavovská monarchia** - vláda môže byť obmedzená stavmi: šľachta, duchovenstvo, mešťania. Napr. Česko, Slovensko, Uhorsko, Poľsko - Poľský snem ovládal kráľa, slabí panovníci (cudzinci...) - Poľsko sa stalo trňom v očiach susedných štátov → delenie Poľska medzi Prusko, Rakúsko a Rusko
 - **konštitučná monarchia** - právomoci panovníka sú obmedzené štátnymi orgánmi, konštitúciou, ústavou - Veľká Británia, Švédsko, vládne tu panovník spolu s parlamentom → právomoci sú obmedzené ústavou
 - **parlamentná monarchia** - práva panovníka sú obmedzené parlamentom - Japonsko. Sú presne vymedzené kompetencie panovníka a parlamentu → *dualistická monarchia*. Cisár nevládne neobmedzene - Saudská Arábia
 - **teokratická monarchia** - vládne duchovný, islamské krajiny, Vatikán
- **republika** - je forma vlády na čele s prezidentom, ktorý môže byť volený buď priamo (referendom) alebo nepriamo (parlamentom). Môže byť:
 - **parlamentná** - vedúce postavenie má parlament, prezident má formálne postavenie, „slabý prezident“ - má zúžené kompetencie - Slovensko, Írsko, ČR, ...
 - **prezidentská** - prezident = predseda vlády, premiér; je na čele výkonnej moci, má najvyššie postavenie, kompetencie. Môže sám riadiť politiku, sám nesie zodpovednosť za politiku - USA, Francúzsko, Rusko, ...
 - **kabinetná** - premiér, kancelár je na čele, má najvyššie postavenie, kompetencie, je zodpovedný za vývoj štátu - Nemecko, Rakúsko
- **diktatúra** - násilné uchopenie politickej moci triedou, stranou, vodcom proti vôli ľudu:
 - **proletárska** - Rusko
 - **robotnícka** - SR
 - **vojenská (junta)** - vrstva dôstojníkov- riadi krajinu pomocou sily
 - **totalitná** - neobmedzená

2.) z hľadiska vertikálnej delby moci:

- **unitárny štát** - jednotná sústava najvyšších štátnych orgánov, na ne nadväzuje sústava miestnych orgánov, sústava súdnych orgánov, orgánov kontroly a prokuratúry; jeden právny poriadok, na vrchole ktorého je ústava ako základný zákon štátu, ale nevzťahuje sa to na štáty, kde sa uplatňuje nepísaná ústava; jeden systém štátnych symbolov; jediné štátne občianstvo. Podľa toho, ako sú nižšie štátne orgány podriadené vyšším štátnym orgánom a podľa vzájomných kompetencií rozlišujeme unitárne štáty:
 - **centralizované** - centrálné orgány zasahujú do právomoci miestnych orgánov. Centrum rozhoduje o všetkom, miestne orgány iba rozpracúvajú centrálny program, vlastnú politiku nevytvárajú. Aj do funkcií miestnych orgánov sa dosadzuje so súhlasom centra alebo menovaním z rozhodnutia vyšších štátnych orgánov - Francúzsko, ...
 - **decentralizované** - miestne orgány = väčšie právomoci, vykonávajú ich samostatne. Znakom je autonómia - princíp štátoprávneho usporiadania, podľa ktorého niektoré časti štátu majú právne zaručenú relatívnu samostatnosť alebo samosprávu. Rozhodujú predovšetkým v regionálnych, kultúrnych a politických záležitostiach - SR, Izrael, Taliansko, ...
- **zložený štát** - vzniká dobrovoľným spojením samostatných štátov alebo rozdelením pôvodne unitárneho štátu. Znakmi sú: dvojité/trojité sústava najvyšších štátnych orgánov, existencia 2 alebo viacerých štátov na území, spoločná ústava, ale aj iné právne dokumenty (EÚ - Európska

ústava), dvojkomorový parlament - jednu z komôr tvoria aj zástupcovia členských štátov, dvojité zákonodarstvo, dvojité štátne občianstvo, rozdelenie právomocí a kompetencií medzi orgány zloženého štátu a členské štáty. Zložený štát môže byť:

- **federácia** – najrozšírenejší typ zložený z viacerých štátnych orgánov, existencia federatívnej ústavy a ústavy členských štátov, existencia štátnych orgánov federácie (ČNR a SNR). Existuje federálna komora, právny poriadok, dualizmus štátnych symbolov (federácia má vlastné a ten ktorý štát má vlastné) – spolkové zriadenie v Nemecku, Rakúsku, ...
- **únia** – voľná forma štátoprávneho usporiadania, voľné spojenie, zväz 2 štátov.
 - ↳ **reálna** – spojená s niektorými spoločenskými právomocami a kompetenciami, ktoré si za spoločné označia členské štáty (obrana, financie, zahraničné veci). Je tu aj spoločná hlava štátu – Rakúsko- Uhorsko, Veľká Británia, ...
 - ↳ **moderná** - spojenie materských krajín s bývalými kolóniami, najmä po rozpade koloniálnej sústavy - boli závislé politicky aj ekonomicky od materskej krajiny, ale po rozpade získali politickú slobodu, ale ekonomicky zostali závislé, preto vznikla moderná únia – Commonwealth, ...
- **konfederácia** - zmes suverénnych štátov, členské štáty si zachovávajú subjektivitu, vytvárajú si spoločné orgány, riešia spoločné záležitosti - rozhodnutia spoločných orgánov konfederácie nezaväzujú občanov jednotlivých štátov, ale len jednotlivé štáty, a to iba v prípade, ak uznesenia spoločných orgánov odsúhlasí príslušný štátny orgán – USA v 1878, Švajčiarsko do 1847, Nemecko do 1870, ...

3.) z hľadiska vplyvu občanov:

- **demokratický štát (pluralitný)** - pluralita politických strán, názorov, ideológií, všetky formy vlastníctva, sloboda obchodu, podnikania, štátna moc vzniká z vôle ľudu, všeobecné voľby (priame, rovné, tajné), právo voliť a byť volený, právo na riadny súdny proces, zaručené všetky ľudské práva a slobody, ...
- **nedemokratický štát (totalitný)** - násilné uchopenie štátnej moci, zakazuje zakladať politické strany, prevažujú mimo právne riadenia, ktoré sú založené na represii, má formu diktatúry
- **kombinovaný štát** - prvky demokracie sú pre vládnucich a nedemokracie pre ovládaných

b) komunikácia a bariéry v komunikácii

Komunikácia je prostriedok dorozumievania sa medzi ľuďmi, je to prostriedok interakcie a vzájomných vzťahov medzi ľuďmi, ktorá sa skladá najmenej z 2 jedincov. Je súčasťou sociálnej psychológie a sociológie. Správa = komuniké je prenášaná od autora = komunikátora k príjemcovi prostredníctvom komunikačného kanála (slovo, médiá, ...). Je to spôsob, ktorým sa jedinci snažia vzájomne prispôsobiť svoje konanie očakávanému konaniu druhých. Komunikácia je vzájomná výmena informácií medzi 2 alebo viacerými jedincami.

Komunikáciu poznáme:

- 1.) verbálnu (slovnú)
- 2.) neverbálnu (gestá, mimika, pantomíma, haptika = podanie ruky)
- 3.) písomnú
- 4.) obrázkovú (obrazovú)
- 5.) numerickú (číselnú)
- 6.) činnostnú (činom alebo skutkom)

Požiadavky na správnu komunikáciu:

- 1.) sledovať obsah správy/rozhovoru
- 2.) sledovať formu, akou sa správa podáva (skladba viet, intonácia, prestávky, rýchlosť reči, ...)
- 3.) sledovať motiváciu komunikátora (klásť si otázky, prečo to hovorí a prečo týmto spôsobom)
- 4.) sledovať aj neverbálnu komunikáciu (mimika, gestikulácia, haptika, ...)
- 5.) reč komunikátora by mala byť jasná, myšlienky presne formulované a obsah správy by mal byť jasný, primeraný
- 6.) cieľ pri rozhovore sledovať hneď, jasne ho naznačiť
- 7.) komunikátor má klásť otázky a nechať priestor na vyjadrenie sa počúvajúcemu, aby sa presvedčil, či mu porozumel

Najčastejšie chyby v komunikácii:

- 1.) nie je presne určený cieľ rozhovoru, nevystihnúť obsahu témy, o ktorej chcem hovoriť
- 2.) treba poznať poslucháča (toho, komu správu odovzdávame), aby naša slovná zásoba bola primeraná, adekvátna

- 3.) v rozhovore netreba obíť predčasné závery; chybou je, keď nepoznáme očakávania poslucháča a nerešpektujeme jeho slobodu názoru (nadávanie, ohováranie, ...)
- 4.) citlivou otázkou v rozhovore je hodnotenie ľudí (kritika jedinca a jeho blízkych)
- 5.) treba kontrolovať city, nemáme komunikovať v príliš emocionálnom stave (hnev komunikáciu zhoršuje)
- 6.) sú dôležité otázky, ktoré kladieme nemali by sa používať sugestívne otázky (napovedajúce) a viacnásobné otázky (viac otázok po sebe) – podsúvanie názoru/riešenia
- 7.) nepoužívajú sa otázky typu: „Rozumel si?“, „Pochopil si?“ - vytvára sa tým dojem, akoby bol poslucháč nechápavý
- 8.) na zistenie sa pýtame: „Aký je tvoj názor?“, „Nemáte ďalšie otázky?“, „Čo si o tom myslíš?“
- 9.) zlé je, ak komunikáciu vedieme zlým štýlom, ktorý nevyhovuje druhému alebo téme. Poznáme:
 - **direktívny štýl** - nedá možnosť vyjadriť sa, rozkazuje
 - **nedirektívny (demokratický) štýl** - možnosť vyjadriť sa
 - **konvergentný rozhovor** - komunikátor a počúvajúcí sa zhodnú na danej téme a naplnia cieľ komunikácie
 - **divergentný rozhovor** - komunikátor vedie monológ, ich názory sa rozchádzajú, nenaplnia cieľ komunikácie

Typy ľudí podľa komunikácie:

- 1.) **extrovert** - spoločenský, otvorený, rád hovorí, často odbieha od témy a nenecháva poslucháčovi priestor
- 2.) **introvert** - mlčanlivý, uzavretý, treba z neho slová ťahať, podporovať ho v komunikácii, klásť mu len čo najjednoduchšie otázky
- 3.) **neurotik** - prejavuje sa nervozitou, nesústredený, robí veľa zbytočných pohybov, pri rozhovore sa zameriava na kritiku, je tu možnosť konfliktu. Komunikácia nadobúda charakter nervozity, ktorá sa prenáša aj na poslucháča
- 4.) **agresívny** - v rozhovore sa presadzuje, hovorí apelatívne (rozkazovačne), vyžaduje od poslucháčov súhlas, pripomienky nepripúšťa. Konsensus s agresívnym človekom je priam nemožný
- 5.) **citlivý, tvorivý** - rád používa neobyčajné slová, prirovnania, zdobneniny= hovoria kvetnato. Niekedy im je ťažko rozumieť
- 6.) **egoista**- prejavuje sa egocentrizmom, rozhovor sústreďuje okolo svojej osoby, používa hyperbolu. Ich cieľom je presadiť seba, často sa chvália, vyzdvihujú len dobré vlastnosti, nemajú radi, keď im niekto protirečí

Typy sociálnej komunikácie medzi ľuďmi:

- 1.) formálna komunikácia - zameraná len na informácie týkajúce sa úloh a povinností na pracovisku, zahŕňa len malý okruh ľudí na pracovisku
- 2.) neformálna komunikácia - zameraná na ešte užší okruh ľudí, zameraná na prenos informácií o osobných pocitoch a prežívaní, pričom komunikujúci sa musia dobre poznať
- 3.) vertikálna komunikácia – prebieha od nadriadeného k podriadenému aj naopak. Môže mať rôzne podoby: **písomná, ústna, ...**
- 4.) horizontálna komunikácia –zahŕňa komunikáciu medzi členmi skupiny, ktorí majú rovnaké požiadavky, postavenie a status

Haló efekt je prvý dojem o človeku, ktorý skresľuje naše názory, hodnotenie človeka a môže viesť k opačnému efektu – „*keď povest' predchádza človeka*“

Stereotypy sú javy, ktoré hovoria o tom, že človek posudzuje ľudí podľa toho, do akej sociálnej skupiny či triedy patrí → metóda nálepkovania

c) postoj k Heideggerovmu chápaniu bytia

- **ateizmus, subjektívny existencializmus, pesimizmus, fundamentálna ontológia**

- ovplyvnený **KIERKEGAARDOM** a **SCHOPENHAUEROM**

- kládol dôraz na ľudskú slobodu, nevyhnutnosť voľby vlastného života a hľadanie ľudských hodnôt

- narodil sa vo Württenbergu v Nemecku, zomrel ako 87-ročný

- pôsobil ako osobný asistent profesora filozofie **E. HUSSERLA** (zakladateľa *fenomenológie*) vo Freiburgu, neskôr sa stal jeho nástupcom

- inklinoval k nacizmu, prispôbil mu svoju filozofiu, po skončení 2SV mu zakázali činnosť

- napísal dielo „*Bytie a čas*“ (1927) – zakladateľ **fundamentálnej ontológie**, v tomto diele nájdeme spoločné znaky so **SARTROM** – neuznávajú existenciu Boha, zdôrazňoval smrti, úzkosť, ľudia existujú tvárou v tvár ničote a vlastnému zániku → absurdita života, zaoberal sa ontológiou a bytím, lebo má dojem, že pojem bytia

nebol dobre rozobraný a že pojmu „bytie“ nevenovala pozornosť žiadna filozofia, vychádzal z Huserlovej fenomenológie a hovorí, že bytie ako pojem sa dá najlepšie vysvetliť v gréčtine alebo nemčine. Človek a bytie veľmi úzko súvisia, človek si uvedomuje svoje bytie, avšak veci si svoju existenciu neuvedomujú, ľudia by mali pochopiť svoje bytie – výrok „*Myslím, teda som*“ transformoval na „*Som, teda myslím*“. **Bytie je najvšeobecnejší pojem a je nedefinovateľný**, my ho môžeme len pochopiť a prežívať. Pýtať sa na význam, zmysel bytia sa môžeme len takého súcna, ktoré vie o svojom bytí. Jedine človek si uvedomuje svoj zmysel bytia. Človeka so svojím bytím nazýva konečné súcno = **pobyť** = „**dasein**“. Pobyť je vždy **určený situovanosťou** - vždy sa nachádzame v konkrétnej situácii. Svet závisí od človeka a človek svojou existenciou závisí od sveta. **Človek a svet sú stále v súvislosti**, sme do sveta začlenení. Človek o sebe vie, že je a že jeho pobyť je konečný a jeho bytie je bytím k smrti. Človek má pred sebou smrť, strach a úzkosť. Smrť sa snaží oddialiť. Táto úzkosť odhaľuje človeku jeho vrhnutosť do bytia a jeho neudomácnenosť vo svete. Vo svete sa cítime cudzí, osamelí, opustení a jeho existencia je sústavná starosť, lebo človek vie, že v okamihu smrti sa ocitá sám v opustení a osamelosti. Keďže vieme, že existencia je konečná a krátka, človek jej prikladá nesmiernu cenu a hľadá rôzne formy ako čo najlepšie prežiť život. Človek nie je úplne v prítomnosti, nevie naplno prežiť prítomnosť, lebo sa často pozerá do minulosti a hľadá do budúcnosti. Človek má určitú slobodu voľby, za ktorú nesie aj zodpovednosť a snaží sa prežiť svoj život dvojako:

- 1.) **autentické bytie** znamená byť sám sebou, človek začne rozumieť sám sebe a svojmu bytiu, aké má poslanie, dokáže byť sám sebou bez pretváranky a falše – J.P. Sartre
- 2.) **neautentické bytie** je vyjadrené existenciálnym neosobným „man = niekto“ - človek nie je sám sebou, je súčasťou davu. Dav určuje hranicu jeho možností, „každý je tým druhým a nikto nie je sám“ - ľudia sa príliš podriaďujú konvenciám, nie sú sami sebou. Je to bytie v mestách, kedy ľudia strácajú svoju jedinečnosť, strácajú svoju jedinečnosť, strácajú sa vo všeobecnosti

- chápanie času a priestoru: čas je obdobie medzi narodením a smrťou, priestor je momentálne miesto, kde sa práve nachádzame